

Carlo Aymonino, one of the most important architects of the second half of the twentieth century, died in Rome, the city of his birth, on July 3, 2010 at the age of 83. In his writings, seminars, and designs he tackled the fundamental problems raised by the shift from the Modern Movement to the engagement with complexity and the beauty of the real-life, historical, and contemporary city.

At a moment marked by disciplinary fundamentalism and ill temperedness, Aymonino advanced, through early writings such as *Origini e sviluppo della città moderna* (1965), *Il significato della città* (1975), and *Le città capitali* (1975), a vision of city architecture that brimmed with tenderness and curiosity.

He always approached the city more as an apprentice than a prophet, and was constantly interweaving the abstract values of urban life with an appreciation for the uniquely textured event.

Aymonino's reading of the city as an all-encompassing matrix of architectural cultures was not without scholastic precedent—it could be found in Muratori's typological analyses of Venice, for instance,

and in Compté's philosophical neopositivism—but unless we harken back to Durand or Semper and all that was swept away by the winds of functionalism, there has been no parallel to Aymonino in contemporary European architectural thought.

His proposal that we recognize the study of the city as a discipline basic to all architecture has been simplistically labeled the “typological” approach, and while that may not be a mislabeling, it is notably reductive. Drawing similar conclusions as the folks who based the idea of architecture on the progressive rationalization of the hut and identified the origin of composite geometry within the logic of construction, Aymonino is among those who proclaim the city—which is to say agglomeration, hierarchy, and, more generally, the relationship between multifarious forms—as the principle that underlies all architectural intelligence.

To him, a building only made sense as a piece of the larger urban puzzle, and as such, as the locus of some function in relation to its context. And it was, moreover, the city plan, in all the richness of its

El 3 de juliol d'enguany moria a Roma Carlo Aymonino (Roma, 1926) un dels arquitectes més significatius de la segona meitat del segle XX. La seva vida ha afrontat amb textos, seminaris i projectes els problemes fonamentals del pas des del Moviment Modern al compromís amb la complexitat i la bellesa de la ciutat real, històrica i contemporània.

En els seus textos fundacionals *Origini e sviluppo della città moderna* (1965), *Il significato della città* (1975) i *Le città capitali* (1975), Aymonino proposa enmig del fonamentalisme i mal humor disciplinars dels 70', una idea de ciutat-arquitectura plena d'afecte i curiositat.

La seva aproximació a la ciutat és sempre la d'un aprenent més que la d'un profeta, creuant contínuament l'abstracció de les relacions urbanes generals amb l'estima de l'episodi i la singularitat qualitativa.

La seva lectura de la ciutat com a matriu de tota cultura arquitectònica té precedents escolàstics sí, en els anàlisis tipològics de Muratori per Venècia i en el neopositivisme filosòfic de Comte, però no té paral·lel en el pensament arquitectònic europeu, si no anem enrere fins a Durand o Semper i tot allò que va ser arrossegat per la ventada funcionalista.

Font: <http://www.iuav.it>

forms—be they cadastres, roads, streetlights or signs, overlapping or repeating—that contained within it the qualities peculiar to the urban phenomenon.

For two decades Aymonino ran the Italian university's "Gruppo Architetture," and it was with this collection of friends and followers—Rossi, Canella, Grassi, Semerani, Polosello—that he undertook prototypical studies of cities (first Padua, later Paris, Vienna...) and called into service a demonstration of the city's meaning as an outgrowth of its architecture.

In 1969 the Barcelona Urbanism Laboratory undertook the first, admittedly modest translations and publication of the texts most emblematic of the theoretical debate that Aymonino inaugurated. Printed in the department's primitive booklets (3.2), *The Meaning of Cities* was the first. Then, in 1972 Gustavo Gilli published the Spanish translation of his 1965 *The Origins and Development of the Modern City* as a real book, one of a series (Ciencia Urbanística, 11). A subsequent version of *The Meaning of Cities* was published in Madrid in 1981 by Blume.

Taken as a body of work, Aymonino's theoretical contributions are transcendent not merely due to his architectural designs or the power of his writings, but for his singular intellectual stance. He defended project-based urbanism (masked by its partisan commitments) from the urbanism of the planners, of the municipal expeditors and architects of objects. By introducing this defense (like Quaroni or Samonà) into Italy's debate (arguably the richest of the 70s, 80s, and 90s) he broke the tension between ideological architects and pragmatic politicians and stood up to Anglo Saxon structuralism-in-disguise (Ceccarelli, Secchi).

But Aymonino's historical significance must ultimately be understood as stemming from his role as a father figure and mentor to Aldo Rossi. His generosity and admiration for Rossi made it possible for his dazzling Milanese friend to largely overshadow him. For Aymonino, standing up for Rossi's ideas was a lifelong commitment, and their collaboration was a source of so many of the shades of meaning and subtle differences that made that era among Italy's—and the world's—most prolific in terms of new architectural ideas.

La seva proposta de reconèixer l'estudi de la ciutat com la disciplina bàsica de l'arquitectura, ha sigut simplistament etiquetada com mètode "morfo-tipològic". No és pas una etiqueta falsa, però sí molt reductiva. Arribant a conclusions similars dels que fonamenten la idea d'arquitectura a la racionalització progressiva de la cabana i la de lògica de la construcció com origen de la geometria compositiva, Aymonino és dels que proclamen la ciutat –és a dir l'agrupació, la jerarquia i en general les relacions entre formes múltiples- com el principi original de la intel·ligència arquitectònica .

Per ell, l'edifici només té sentit com a peça urbana, i per tant, també com a seu d'alguna funció relacional. I és sobretot la planta urbana, amb la riquesa de les seves formes cadastrals, viàries, focals o textuals, superposades o repetitives, la que conté els aspectes més propis del fenomen urbà.

Durant vint anys va dirigir a la universitat italiana, el "Gruppo Architettura", i és amb l'estol dels seus deixebles amics –Rossi, Canella, Grassi, Semerani, Polosello- que a través dels estudis prototípics sobre ciutats (primer va ser Padova, després Paris, Viena....) desplegaren la demostració del significat urbà construït des de l'arquitectura.

El Laboratori d'Urbanisme de Barcelona va iniciar, l'any 1969 les primeres traduccions i publicacions, encara molt modestes, dels textos emblemàtics del debat teòric engegat per Aymonino. *El significado de las ciudades* va ser el primer, en els primitius quaderns del Departament (3.2). Poc després, ja com a llibre formal de Gustavo Gili, es va editar *Orígenes y desarrollo de la ciudad moderna* (1972) en la col·lecció morada (Ciencia Urbanística, 11). Després hi ha hagut una versió de *El significado de las ciudades*, editada per Blume a Madrid l'any 1981.

En conjunt, la contribució teòrica d'Aymonino és tan transcendent no sols per la seva feina d'arquitecte i per la força de seus textos, sinó sobretot per la singularitat de la seva posició intel·lectual. Defensor de l'urbanisme de projecte, enfront (dissimulat per les seves obligacions partisans) dels planificadors, dels gestors municipals i dels arquitectes dels objectes. En el debat italià (potser el més ric d'aquells anys 70-90) obria la defensa del projecte urbà (com Quaroni, com Samonà) trencant la tensió entre arquitectes ideòlegs i polítics pràctics, i també l'enfrontament amb l'estructuralisme anglosaxó disfressat (Ceccarelli, Secchi).

After finishing at Rome's Sapienza University, Aymonino went to work in the studio of his uncle, the powerful Marcello Piacentini, and soon found himself working with Quaroni and Ridolfi on the design for the Campus Martius district, which they proceeded to build between 1949 and 1954 and made into the ultimate expression of architectural "neorealism." At the end of the 1950s, together with his brother Maurizio, Alessandro de Rossi, and the Baldo brothers, Aymonino started the AIDE studio. Beginning in 1974 came the famous Gallaratese project in a mixed-use neighborhood of Milan, the master plan for Pesaro's historic downtown, and, from 1978 to '81, the provocative Casa-Parcheggio in that same city. More recently his monument to the Colossus of Rome in the Forum constituted what may have been his final project.

Among his multiplicity of designs, texts, lectures, and seminars Aymonino was notable foremost for his capacity to foment an attitude, a school of thought, and a particular angle of vision in which the city was not some complex enemy that needed to be simplified, but a source of untold wonder and delight. His entire persona exuded a kind of peevish snub towards architecture's tendency to impose order. He instead attributed the utmost creative potential to defining "the new city," neither so very different from the old one as in the capitalist mirage nor so uniform as in the socialist utopia.

In this effort to distance himself from ideological oversimplifications and reassert the city's materiality as both an instance and a broader definition, Aymonino battled with the same fervor against the generalizations of his comrades in the Communist Party (Tafuri, Campos V.) and those

of the liberal left/Christian Democrats (Benèvolo, Salzano). During the 1970s he was renowned for his controversial positions, and for bringing debates over urbanism, planning, and the socialist city into the Italian Communist Party congresses, along with other hot topics of the moment like the unceasing flow of capitalist development and the countervailing Soviet and Chinese models.

Aymonino was reliably unmerciful on such topics. Against the grain of virtually all his contemporaries, he maintained that the city could never escape its history and that new modes of production would necessarily bring about changes in the relationships between the city's distinctive components, which, though still comprised of public facilities and housing, would be re-combined in novel ways.

As editor of *Casabella* and *Il Contemporaneo*, Aymonino became known for his ideological diatribes and his endless dinner conversations. Dashing, seductive, a Roman-style pretty boy (more Gassman than Mastroianni), he always preferred to enjoy life rather than lurk in the shadows of abstract ideas; and he knew how to delight his friends—among whom I counted myself a distant one—with the pleasures of good fellowship.

Translation: Philip Kay

Manuel de Solà-Morales
Artà, Mallorca, August 2010

Però la seva figura històrica ha de valorar-se a la fi, sobre tot com a pare i monitor d'Aldo Rossi. Generositat i admiració van fer que sempre deixés eclipsar la seva pròpia imatge (en general tan autoestimada) pel fulgurant atractiu del seu amic milanès. La protecció teòrica d'Aldo Rossi va ser per Aymonino una obligació permanent, i la seva complicitat l'origen de tants matisos i diferències que van fer d'aquell període un dels més fèrtils de la creació intel·lectual de l'arquitectura a Itàlia i arreu del món.

Graduat a la Sapienza, va entrar a l'estudi del poderós Marcello Piacentini, el seu oncle, i aviat es va fer veure en el projecte del barri de Tiburtino, construït entre 1949 i 1954, màxima expressió del "neorealisme" arquitectònic, elaborat conjuntament amb Quaroni i Ridolfi. A finals dels 50' fundà l'estudi AIDE amb el seu germà Maurizio, Alessandro de Rossi i els germans Baldo. Del 1974 són els famosos projectes de la Gallaratese, barri mixt a Milà, i el Pla del centre històric de Pesaro i, del 78-81, l'interessant Casa-Parccheggio també a Pesaro. I recentment, la que potser ha sigut la seva darrera acció projectual, el monument al Colosso de Roma, al Foro.

Enmig de molts altres projectes, de la multiplicitat de textos, conferències i seminaris, la seva posició destaca sobretot per la capacitat de crear una actitud, un grup de tendència i una particular angulació crítica en la que la ciutat no és un enemic complex a simplificar sinó un objecte de plaer i d'admiració. I així, tota la seva personalitat destil·la un cert desaire displicent respecte a la capacitat coordinadora de l'arquitectura, atribuint en canvi la màxima capacitat generadora a la definició de la "ciutat nova", ni tan diferent de l'anterior com en la quimera capitalista, ni tan unitària com en la utopia socialista.

En aquest esforç per allunyar els simplismes ideològics, i reclamar la materialitat física de la ciutat com a exemple i com a definició, lluitava igualment contra les generalitzacions polítiques dels seus companys del Partit Comunista (Tafari, Campos V.) com contradient l'esquerra lliberal o democristiana (Benévolo, Salzano). Van ser famoses als anys 70' les seves polèmiques, quan va portar a nivells dels Congressos del PCI el debat sobre l'urbanisme, la planificació, la ciutat socialista, o la continuïtat de la urbanització capitalista: els que eren els grans temes del moment, com a discussió dels models soviètics o xinesos.

Mai va ser clement amb aquestes experiències. Contra tota corrent, defensava que la ciutat nova no podia ser tan diferent de la històrica, i que les noves condicions de producció havien de portar canvis a les relacions entre els elements de la ciutat, que seria composta d'equipaments i residència com sempre, però combinats de manera nova.

Redactor de *Casabella*, de *Il Contemporaneo*, va fer famoses les seves polèmiques ideològiques, tant com els seus sopars de taules infinites. Elegant, conquistador, "bel uomo" a la romana (més Gassman que Mastroianni), sempre va preferir l'alegria del viure a les ombres de la raó abstracta, i va saber fer feliços als amics, entre els que llunyanament em compto, amb els plaers de l'amistat.

Manuel de Solà-Morales
Artà, Mallorca. Agost 2010